

Exam. Code : 216702

Subject Code : 4864

M.A. (Political Science) 2nd Semester
ISSUES AND TRENDS IN INDIAN POLITICS
Paper—IX

Time Allowed—Three Hours] [Maximum Marks—80

Note :— This question paper has **EIGHT** questions of equal marks, **TWO** in each of the **four** Sections (A—D). Candidates are required to attempt **FIVE** questions, selecting at least **ONE** question from each section. The **fifth** question may be attempted from any section.

SECTION—A

1. Briefly explain the various perspectives on challenges of governance in India as stated by Rudolph, Rajni Kothari and Atul Kohli. 16
2. The Indian State has witnessed one crisis after another since independence. How do you explain the issue of Governance Crisis and the question of legitimacy in the light of this statement ? 8,8

SECTION—B

3. What do you understand by Multi Party System ? Evaluate the role of Congress Party on the issue of Dalits, Minorities and Backward Classes. 16
4. How far the question of State Autonomy is relevant today. Do you agree that the demand for new states is still justified in India ? 4,12

SECTION—C

5. Coalition Politics is a result of decline of Congress System in India. How do you explain the era of coalition politics in India since 1989 ? 6,10
6. Explain the role of community life in Indian politics. Is India witnessing a more dividing process of political polarization today ? 6,10

SECTION—D

7. How the Indian (mixed economy) Model of Economic Development was influenced by the Five Years Plans upto 1991. Explain critically. 16
8. Critically evaluate the Model of Economic Development followed by India Since 1991. Highlights its merits and demerits. 10,6

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਓ ਤੋਂ ਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ-ਓ

1. ਰੁਡੋਲਫ, ਰਜਨੀ ਕੋਠਾਰੀ ਅਤੇ ਅਤੁਲ ਕੋਹਲੀ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ। 16
2. ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਕਟ ਆਉਂਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵੈਧਤਾ ਤੇ ਗਵਰਨੈਂਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ? 8,8

ਭਾਗ-ਅ

3. ਮਲਟੀ ਪਾਰਟੀ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਦਲਿਤ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ (Minorities) ਅਤੇ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 16
4. ਰਾਜ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅੱਜ ਕਿੰਨਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕਿ ਨਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ? 4,12

ਭਾਗ-ਬ

5. ਗਠਜੋੜ ਰਾਜਨੀਤੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਪਤਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ 1989 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਠਜੋੜ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਦੌਰ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋ ? 6,10
6. ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮੁਦਾਇਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਕੀ ਭਾਰਤ ਅੱਜ ਰਾਜਨੀਤੀ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਦੀ ਵੰਡ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਗਵਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ? 6,10

ਭਾਗ-ਸ

7. 1991 ਤੱਕ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ (ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਾਡਲ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ? ਇਸ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 16
8. 1991 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਅਵਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 10,6